

Miha HUMAR*

SMREKOVA OBROBLJENKA

Smrekova obrobljenka ali smrekova kresilača (*Fomitopsis pinicola* (Schwartz:Fr.) Karst.) je značilna razkrojevalka ranjenih starih smrek ter hlodovine. Oslabela drevesa okuži s sporami prek odlomljenih vej, poškodb debla ali odlomljenih vrhov. Pogosto spore v les zanesejo tudi ksilofagni insekti. Poleg smrekovine ta gliva razkroja tudi les ostalih iglavcev, redkeje pa jo najdemo na starih listnatih drevesih. Na bukovih hlodih se navadno pojavi skupaj z bukovno kresilno gobo. Smrekova kresilača razkroja les v gozdovih severne hemisfere, predvsem v Evropi in Severni Ameriki.

Za smrekovo obrobljenko so značilna olesenela, relativno velika (široka od 5 cm do 25 cm, debela od 2,5 cm do 10 cm), večletna plodišča, konzolne oblike. Površina mladih plodišč je gladka, svetleča in oranžno-rumene barve s svetlim robom. Ob stiku svetleče povrhnjice s plamenom se le-ta stali in pojavijo se mehurčki. Površina starejših trosnjakov postane nagubana in potemni oziroma pordeči ali porjavi. Stara plodišča so siva z značilnim oranžnim in belim robom (slika 1). Meso trosnjakov je belo ali nežno rumenkasto s kislim vonjem. Spodnja stran klobuka je ravna s številnimi drobnimi luknjicami (3 do 4 na tekoči cm), nežno rumene ali svetlo rjave barve. Vsako leto priraste nova, približno 8 mm debela plast trosišča, sestavljenega iz por. Spore so rumene. Iz svežih por predvsem spomladi pogosto kaplja prozorna tekočina (slika 2).

Smrekovi kresilači ustrezajo relativno visoke temperature in vlažnost lesa. Optimalna temperatura je okoli 29 °C, maksimalna pa 35 °C. Gliva je odporna proti nizkim temperaturam, zato jo najdemo celo na drevesih, ki se nahajajo na drevesni meji v Alpah. Smrekova obrobljenka je ena izmed najpomembnejših gliv rjave trohnobe. V optimalnih pogojih zelo učinkovito razkroja les. Ker se pojavlja na starejših, poškodovanih drevesih, ne povzroča velike gospodarske škode v gozdu, na lesenih izdelkih pa je praktično ne srečamo. Po drugi strani ima gliva v iglastih gozdovih zelo pomembno ekološko funkcijo. Rjav, prizmatično razpokan, razkrojen les je ena izmed najpomembnejših organskih sestavin v gozdnih tleh, ki počasi mineralizira in sprošča mineralne snovi.

* doc. dr., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Jamnikarjeva 101, Ljubljana, e-pošta: miha.humar@bf.uni-lj.si

Zaradi olesenele strukture je smrekova obrobljenka neužitna. Podobno kot številne druge lesne glive pa je gliva *F. pinicola* uporabna v medicinske namene. V Aziji se zaradi vsebnosti steroidov tradicionalno uporablja za zdravljenje vnetij in nekaterih krvožilnih težav. Zaradi izločanja velikih količin oksalne kisline smrekova kresilača sodi med glive, ki so najbolj tolerantne na bakrove učinkovine. Poleg tega je sposobna tudi učinkovite akumulacije kadmija, bakra in kroma, kar s pridom izkoriščajo za biotehnoške postopke čiščenja s težkimi kovinami onesnažene zemlje.

Slika 1. Staro plodišče smrekove kresilače v Karavankah (foto: M. Humar)

Slika 2. Mlada plodišča smrekove obrobljenke, iz katerih kaplja prozorna tekočina (foto: M. Humar)